

HADITH

Uluslararası Hadis Araştırmaları Dergisi
International Journal of Hadith Researches
المجلة الدولية لأبحاث الحديث

Temmuz | July | يوليو | 2025, 14: 467-501

Ürdün Üniversitesi'nde Hadis Eğitimi ve Yapılan Lisansüstü Tezler (2010-2024)

Hadith Education at the University of Jordan and the Completed Graduate Theses on the Subject 2010-2024

الحديث في الجامعة الأردنية ورسائل دراسات العليا بين عامي 2010-2024

Ahmet Emre Aydın

Dr. Öğr. Görevlisi | Assistant Professor Dr.
Aksaray University | Faculty of Islamic Sciences
Aksaray | Türkiye

E-mail: ahmetemre.aydinli@aksaray.edu.tr

ORCID: orcid.org/0009-0003-3039-6544

RORID: <https://ror.org/026db3d50>

Makale Bilgisi | Article Information

Makalenin Türü | Article Type: Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received Date: 31.10.2024

Kabul Tarihi | Accepted Date: 06.03.2025

Yayın Tarihi | Published Date: 31.07.2025

Yayın Sezonu | Pub. Date Season: Temmuz | July

DOI: 10.61218/hadith.1576878

Atıf | Citation: Aydın, Ahmet Emre. "Ürdün Üniversitesi'nde Hadis Eğitimi ve Yapılan Lisansüstü Tezler (2010-2024)". *HADITH* 14 (Temmuz 2025), 467-501.

Etik Beyan | Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. | It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. (Ahmet Emre Aydın)

Çıkar Çatışması | Competing Interests: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. | No conflict of interest declared.

Finansman | Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. | No external funding was used to support this research.

Yayıncı | Published by: Veysel Özdemir.

İntihal | Plagiarism: Bu makale, Turnitin yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. | This article has been scanned by Turnitin. No plagiarism detected. Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hadith> | mail: index.hadith@samsun.edu.tr

Ürdün Üniversitesi'nde Hadis Eğitimi ve Yapılan Lisansüstü Tezler (2010-2024)

Dr. Ahmet Emre Aydın

Anahtar Kelimeler:	Öz
Hadis Lisans Yüksek Lisans Doktora Ürdün Üniversitesi	Ürdün Üniversitesi, Şeriat (İslami İlimler) Fakültesi, Nebvî sünneti korumak ve akademik çalışmalara ev sahipliği yapmak amacıyla 1971 yılında kurulmuştur. Fakültede lisans, yüksek lisans ve doktora programları uygulanmaktadır. Ürdün Üniversitesi'nde Şeriat (İslami İlimler) Fakültesi 1970-1971 eğitim öğretim senesinde katılmış olup, 1977 yılında Usûl-îd Dîn (Temel İslam Bilimleri) bölümü altında Fıkıh (İslam Hukuku) Bölümü müstakil olarak ortaya çıkmıştır. Ürdün Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis alanında yüksek lisans programından mezun olabilmek için sekiz (8) dersten başarıyla geçmek ve yüksek lisans tezini de başarı ile savunmak gerekmektedir. Ürdün Üniversitesi doktora programı Hadis alanından mezun olmak için ise toplam on iki (12) ders başarı ile bitirmenin yanı sıra ayrıca alanda yeterlilik sınavını da başarılı bir şekilde tamamlamak ve doktora tezini savunmak gerekmektedir. Bu çalışmamızda Ürdün Üniversitesinin tarihi, kuruluşu, İlahiyat Fakültesi'ndeki lisans programı, Hadis alanında yüksek lisans ve doktora programlarında okutulan dersler ve 2010-2024 yılları arasında Hadis alanında yapılan lisansüstü tezler ile ilgili bilgi verilecektir.

Hadith Education at the University of Jordan and the Completed Graduate Theses on the Subject 2010-2024

Keywords:	Abstract
Hadith Undergraduate Master Doctorate The University of Jordan	The Faculty of <i>Shari'a</i> (Islamic Sciences) of the University of Jordan was established in 1971 to preserve the Prophetic Sunnah and host academic studies. Undergraduate, master's and doctoral programs are offered at the faculty. The faculty of <i>Shari'a</i> (Theology) at the University of Jordan joined in the 1970-1971 academic year, and in 1977, the Fiqh (Islamic Law) department emerged as an independent department under the department of <i>Uşul al-Din</i> (Basic Islamic Sciences). In order to graduate from the master's program in the field of <i>Hadith</i> at the University of Jordan, Faculty of Theology, it is necessary to successfully pass 8 courses and successfully defend the master's thesis. In order to graduate from the University of Jordan doctoral program in the field of <i>Hadith</i>, it is necessary to successfully pass a total of 12 courses, successfully complete the field proficiency exam and defend the doctoral thesis. In this study, information will be given about the University of Jordan, its establishment, undergraduate program, courses taught in master's and doctoral programs in the field of <i>Hadith</i>, and postgraduate theses in the field of <i>Hadith</i> between 2010-2024.

Giriş

Ürdün (الأردن) ya da resmî adıyla Ürdün Hâşimî Krallığı (المملكة الأردنية الهاشمية: el-Memleketü'l-Ürdüniyyetü'l-Hâşimiyye), Orta Doğu'da bulunan Arap ülkelerinden birisidir. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarının kesişiminde yer alan Ürdün, Şeria Nehri'nin doğu yakasında yer alır. Kuzeyinde Suriye, kuzeydoğusunda Irak, güneyinde ve doğusunda Suudi Arabistan, batısında Filistin ve Batı Şeria ile Lut Gölü (بحر الميت) Ölü Deniz) yer almaktadır. Ülkenin güneybatısında bulunan 26 km'lik kıyısı Akabe Körfezi yoluyla Kızıldeniz'e açılmaktadır. Ürdün yarı kurak bir ülke olup, nüfusu yaklaşık 11 milyondur. Bu da Ürdün'ü 11. en kalabalık Arap ülkesi yapmaktadır. Halkının %90'ı Sünni Müslüman olan Ürdün'ün resmî dini İslam'dır, ayrıca Hristiyan azınlık da bulunur. Başkenti ve en büyük şehri Amman'dır.¹

Günümüzde Ürdün'ün bulunduğu topraklarda insan yaşamı Eski Taş Çağı'nda başladı. Tunç Çağı'nın sonunda bölgede üç krallık ortaya çıktı: Ammonlular, Moavlular ve Edomlular. İlerleyen dönemlerde Asur İmparatorluğu, Babil İmparatorluğu, Nebâtî Krallığı, Roma İmparatorluğu, Râşidîn Halifeliği, Emevîler, Abbasîler ve Osmanlı İmparatorluğu Ürdün'e hükmetti. I. Dünya Savaşı sırasında 1916'da Osmanlı İmparatorluğuna karşı gerçekleşen Arap Ayaklanmasının ardından Osmanlı İmparatorluğu Britanya ve Fransa tarafından işgal edildi. Maver-i Ürdün (Trans Ürdün) Emirliği 1921'de Britanya himayesi altında Haşimoğlularından I. Abdullah tarafından kuruldu. 1946'da Maver-i Ürdün Hâşimî Krallığı adıyla bağımsız olan ülke, 1948 Arap-İşgalci İsrail Savaşı'nda Batı Şeria'yı ele geçirmesinin ardından 1949'da Ürdün Hâşimî Krallığı adını aldı. Batı Şeria'yı 1967'de kaybeden Ürdün, 1988'de bölge üzerindeki hak taleplerinden vazgeçti ve 1994'te İşgalci İsrail ile barış antlaşması imzalayan ikinci Arap devleti oldu.

Ürdün meşrutiyetle yönetilen bir ülkedir, ancak kralın yürütme ve yasama üzerinde geniş yetkileri bulunmaktadır. Ülke birçokları tarafından karmaşa içindeki Orta Doğu'da bir "istikrar vahası" olarak anılmıştır. 2010'daki Arap Baharının ardından gelen şiddet dalgasından neredeyse hiç etkilenmemiştir. Ürdün 1948'den bu yana çatışma içerisinde bulunan komşu ülkelere mülteci kabul etmiştir. 2015 sayımına göre ülkede 2,1 milyon Filistinli ve 1,4 milyon Suriyeli mülteci bulunmaktadır.

Ürdün'de turizm ve sağlık sektörleri de gelişmiştir. Doğal kaynakların kıtlığı, mülteci akını ve bölgesel çalkantılar Ürdün ekonomisinin önündeki engellerdir. Ülke Arap Birliği ve İslam İş birliği Teşkilatı'nın da kurucu üyesidir.

Türkiye'de Ürdün ve Ürdün'deki üniversitelerde tefsir, fıkıh ve belagat gibi alanlarda çeşitli akademik çalışmalar yapılmış olsa da, Ürdün Üniversitesi'nin Hadis eğitimi ve program içeriği konusunda yeterli akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu eksiklikten yola çıkan araştırmacı, söz

¹ Mohammed Thalgi, "Ürdün'ün Örgün Eğitiminde Din Öğretimi", *Değerler Eğitimi Dergisi* 4/11, (Haziran 2006) 102.

konusu alanda bir çalışma yapma gereği duymuştur.² Ayrıca, Habil Nazlıgöl tarafından “Ürdün’de ve Ürdün Üniversitelerinde Hadis Öğretimi” başlıklı bir makale ele alınmış ve araştırmacının makalenin giriş kısmında da zikrettiği gibi Ürdün’de başka bir üniversite olan Yermük Üniversitesi’nde ortaöğretim ve lise ders kitaplarında Hadis öğretimi konusu üzerine çalışma ortaya konulmuştur.³ Bu araştırmamızda ise öncelikle Ürdün Üniversitesi’nin, Şeriat yani İslami ilimler Fakültesinin kuruluş süreci ve daha sonra da fakültede lisans, yüksek lisans ve doktora programlarındaki dersler, Hadis alanında alınabilecek dersler ve ders içerikleri hakkında bilgiler verilecektir. Çalışmanın ikinci kısmında ise Ürdün Üniversitesi’nde 2010-2024 yılları arasında Hadis alanında yazılmış yüksek lisans, doktora tezlerin isimleri ve araştırmacılar hakkında bilgi verilecektir. Makalenin ana konusu Ürdün ve Hadis eğitimi olduğundan, Türkiye’de bu alanda yürütülen çalışmalara değinilmeyecektir. Bununla birlikte, Türkiye’deki ilahiyat fakültelerinde hadis, tefsir ve İslam hukuku gibi disiplinlerde akademik çalışmalar gerçekleştirilmiş olup, ilgili alanlarda bilimsel faaliyetler halen devam etmektedir.⁴

1. Ürdün Üniversitesi

Ürdün Üniversitesi, (الجامعة الأردنية), Ürdün’ün başkenti Amman’da bulunan bir üniversitedir. Üniversite, 1962 yılında kurulmuş olup Ürdün’ün en büyük ve en eski yükseköğretim kurumu olmasının yanı sıra aynı zamanda Arap dünyası ve Ortadoğu’nun en prestijli üniversitelerinden biridir.⁵

1960’lı yıllarda, İngiltere’deki üniversitelerde görevli olan öğretim üyeleri, akademik çalışmalar yapmak için Ürdün’e davet edilmişler ve Ürdün’de bir üniversite açılması tavsiyesinde bulunmuşlardır. Bunun üzerine dönemin kralı Hüseyin (ö. 1999) ülkede bir üniversite kurulması talimatını vererek 1962 yılında Ürdün Üniversitesinin temelleri atılmaya başlanmıştır.⁶

Ürdün Üniversitesi, kurulduğu tarih olan 1962 yılından 2024’e kadar 250 binden fazla öğrenci mezun etmiştir. Ayrıca bir yükseköğretim derecelendirme kuruluşu olan QS World University Rankings’in sıralamasına göre; Dünya Üniversiteleri arasında 2022 yılına kadar ilk 600 içerisindeyken,

² Hidayet Aydar, “Ürdün Üniversitelerinde Tefsir Alanında Yapılan Çalışmalar”, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7, (2003), 15-59. Ahmet Bostancı, “Ürdün Üniversitelerinde Yabancılar Arapça Öğretimi”, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 8, (2003), 53-97. Vahit Göktaş, “Ürdün Üniversitesi Kütüphanesinde Tasavvufla İlgili Bulunan Tezler”, Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi, 15, (2005), 335-349. Selman Keleş, “Ürdün’de Son Dönem Hadis Çalışmaları”, Modern Dönemde Hadis ve Babanzade Ahmed Naim, ed. İbrahim Özcoşar vd. (İstanbul: Divan Kitap, 2022), 327.

³ Habil Nazlıgöl, “Ürdün’de ve Ürdün Üniversitelerinde Hadis Öğretimi”, Bilimname: Düşünce Platformu, 21, (2011), 223-236.

⁴ Salih Kesgin, İlahiyat Fakültelerinde Hadis Eğitiminin Dünü, Bugünü ve Yarını: Tespit ve Teklifler, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 1, (2016), 9-45.

⁵ RWWU, Ranking Web of World Universities, 2011 yılı Arap ülkeleri arasındaki en başarılı üniversiteler listesinde Ürdün 11. Sıradadır. (Erişim 19.10.2023)

⁶ Yusuf Aydın, Ürdün’de Yükseköğretimde Din Eğitimi, (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.), 32.

2024 yılı itibariyle 368.sırada, Arap ülkeleri üniversiteleri arasında ise ilk 10 üniversite arasında bulunmaktadır.⁷

Başkent Amman'da 1962 yılında kurulan Ürdün Üniversitesinin bünyesinde 24 fakülte ve 94 bölüm 250'den fazla akademik program mevcuttur. Ürdün Üniversitesi öğrencilerine lisans ve lisansüstü programlar sunmaktadır. Üniversitenin 78 lisans programı, 109'u yüksek lisans ve 34'ü doktora olmak üzere toplam 143 lisansüstü programı bulunmaktadır. Fakülteler üç ana kola ayrılmıştır: Bilimsel fakülteler, İnsani Bilimler fakülteleri ve Tıp (Sağlık) fakülteleri.

Ürdün Üniversitesi aşağıdaki şu fakültelerden oluşmaktadır:

Bilimsel fakülteler. Dört bilimsel fakülte vardır:

- Fen Fakültesi
- Ziraat Fakültesi
- Mühendislik Fakültesi
- Kral 2. Abdullah Bilgi ve Teknoloji Fakültesi

Bu fakülteler Fen Fakültesi Fizik bölümü, Kimya Bölümü, Mühendislik ise; Elektrik Mühendisliği bölümü olmak üzere 22 bölüm içermektedir. Mühendislik fakültesi 1975 yılında kurulmuştur ve şu anda Ürdün Üniversitesi'nin en büyük fakültesidir. 2021 itibariyle tüm bölümleri ABET tarafından akredite edilmiştir; Kimya Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği, Bilgisayar Mühendisliği, Elektrik Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği, Makine Mühendisliği ve Mekatronik Mühendisliği mühendislik fakültesi bölümlerinden bazılarıdır.⁸

- **Sosyal Bilimler:**

- Güzel Sanatlar Fakültesi
- İşletme Fakültesi
- Şeriat (İslami İlimler) Fakültesi
- Eğitim Bilimleri Fakültesi
- Hukuk Fakültesi
- Beden Eğitimi ve Spor Fakültesi
- Sanat ve Tasarım Fakültesi
- Uluslararası İlişkiler Fakültesi
- Yabancı Diller Yüksekokulu

⁷ QS, Quacquarelli Symonds World University Rankings. (Erişim 17.12.2024)

⁸ JU, The University of Jordan, Faculty of Engineering. (Erişim 07.08.2024)

- Arkeoloji ve Turizm Yüksekokulu
- **Sağlık Bilimleri**
- Hemşirelik Yüksekokulu
- Tıp Fakültesi
- Eczacılık Fakültesi
- Diş Hekimliği Fakültesi
- Rehabilitasyon Bilimleri Fakültesi
- **Enstitüler:**
- Arkeoloji Enstitüsü
- Uluslararası Diğer Dilleri Konuşanlara Arapça Dili Öğretme Enstitüsü
- Sosyal Hizmetler Enstitüsü
- Tarımsal araştırma eğitiminin yaygınlaştırılması ve eğitimi Enstitüsü
- Çağdaş Dünyada İslam Araştırmaları Enstitüsü
- **Merkezler:**
- Fotonik Araştırma Merkezi
- Ürdün Üniversitesi Dil Merkezi
- Ürdün Arapça Akademisi
- Ürdün Üniversitesi İslam Kültür Merkezi
- Belgeler ve El Yazmaları Merkezi
- Su, Çevre Araştırma ve Çalışma Merkezi
- Araştırma ve Lisansüstü Çalışmalar Dekanlığı
- Ürdün Stratejik Araştırmalar Merkezi

Ürdün'de 10 adet devlet 21 adet de özel olmak üzere toplam 31 tane üniversite vardır. Bunlardan bazıları; Ürdün Üniversitesi, Yermük Üniversitesi, Âl-i Beyt Üniversitesi, Mûte Üniversitesi, Uluslararası İslami İlimler Üniversitesi, Ceraş Üniversitesi, Zerka Üniversitesi, Philadelphia Üniversitesi vs.⁹

⁹ MOHE, The Hashemite Kingdom of Jordan, Ministry of Higher Education & Scientific, Ürdün Yüksek Öğrenim Bakanlığı, (Ürdün'de yüksek öğrenim süreci, 2015) 12. (Erişim 26.10.2024)

1.1. Şeriat (İslami İlimler) Fakültesi

İslami İlimler Enstitüsü 1972 yılında Ürdün Üniversitesine dâhil edilerek İslami İlimler Fakültesi (كلية علوم الإسلامية) olarak isim değişikliğine gidilmiştir. Daha sonrasında ise Şeriat Fakültesi olarak isimlendirilmiştir. Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi resmi internet sayfasına bakıldığında, fakültenin vizyonu, misyonu ve hedeflerini görmek mümkündür:

- Akademik ve ilmi araştırmalar açısından, Dünya çapında seçkin bir fakülte olmak.
- Yerel ve küresel topluluğa yaymak amacıyla şeriat bilimlerinde seçkin, bilimsel ve araştırma yeterliliklerini öğrenciler nezdinde hazırlamak.
- Şeriat (İslami İlimler) bilimlerine ilişkin kapsamlı ve ılımlı bir anlayışı pekiştirmek.
- Şer'i (Dini) bilimlerde bilimsel ve araştırmacı nitelikli bir nesil yetiştirmek.
- Topluma erdemli bireyler katmak ve toplumsal değerleri, güzel ahlakı geliştirmek.
- Yerel ve küresel işgücü piyasasına çağın gereklerine uygun, mesleki ve hukuki açıdan seçkin, beceri ve bilgi birikimine sahip kadrolar kazandırmak.
- Deneyim ve bilgi alışverişini sağlamak için yerel ve uluslararası düzeyde etkili stratejik ortaklıklar geliştirmek.
- İnsanlığa hizmet edecek şekilde çağdaş zorluklara meşru çözümler bulmak.¹⁰

Ürdün Üniversitesinde Şeriat (İlahiyat) fakültesi 1970-1971 eğitim öğretim senesinde katılmış olup, 1977 yılında Usûlü'd-Dîn (Temel İslam Bilimleri) bölümü altında Fıkıh (İslam Hukuku) bölümü müstakil olarak ortaya çıkmıştır. Bölüm aşağıdaki şu şubelerden oluşmaktadır. Fakültenin akademik birimleri Tablo1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Bölümleri

Temel İslam Bilimleri Bölümü	قسم أصول الدين
Fıkıh ve Fıkıh Usûlü Bölümü	قسم الفقه وأصوله
İslami Bankacılık Bölümü	قسم المصارف الإسلامية

Ürdün Üniversitesi Hadis Anabilim dalında 2024 yılı itibariyle, 14 akademisyen bulunmaktadır: Prof. Dr. Emin Muhammed el-Kudât, Prof. Dr. Şeref Mahmûd el-Kudât, Prof. Dr. Muhammed İyd es-Sâhib, Prof. Dr. Bâsım Faysal el-Cevâbira, Prof. Dr. Mahmut Reşîd, Prof. Dr. Ziyâd el-Abbâdi, Prof. Dr. Abdülkerim el-Vureykât, Prof. Dr. Nemâ el- Bennâ, Prof. Dr. Abduh Rabbuh Ebu Suayleyk, Doç. Dr. Alâeddin Adevi, Doç. Dr. Şifa el-Fakîh, Dr. Senâ Ebu Sa'leyk ve Dr. Ümâme Hamâşe.

¹⁰ JU, The University of Jordan, Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Ana Sayfası. (The University of Jordan, School of Sharia.) (Erişim 17.06.2023)

1.2. Lisans Programı

Ürdün Üniversitesi Şeriat (İslami İlimler) Fakültesinde okutulan zorunlu dersler şunlardır: Kur'an-ı Kerim İlimleri (Ulûmü'l-Kuran), Kuran-ı Kerim'i Yüzüne Okuma ve Ezber I, Hadis İlimleri, Hadis Tahrîci, Siyer, İman Esasları, Kuran-ı Kerim'i Yüzüne Okuma ve Ezber II, İslam Hukuku (Temizlik, Namaz, Oruç babları), İslam Hukukuna Giriş, İslam Hukuku (Zekât, Hac), Kuran-ı Kerim'i Yüzüne Okuma ve Ezber III.

Fakülte'deki bölümlere göre okutulan diğer dersler ise aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Bölümleri ve Lisans Programındaki Dersler

Bölümler	أصول الدين Temel İslam Bilimleri	الفقه وأصوله Fıkıh ve Usulü	المصارف الإسلامية İslami Bankacılık
Dersler	مناهج المحدثين Muhaddislerin Yöntemleri	الإسلام وقضايا العصر İslam ve Güncel Meseleler	المقاصد الشرعية في المعاملات المالية المعاصرة Güncel Ekonomik Muamelelerde İslam Hukukunun Amaçları
	أحاديث صحيحين Buhari ve Müslim'deki Hadisler	الاجتهاد والتعارض والترجيح İçtihat, Tearuz ve Tercih	إدارة البنوك الإسلامية İslami Bankacılık Yönetimi
	إعجاز القرآن İcâzü'l Kuran	الاقتصاد الإسلامي İslam Ekonomisi	أصول فقه عام Fıkıh Usulü
	آيات الأحكام Ahkâm Ayetleri	الحكم الشرعي والدلالات Şer'i Hüküm ve Delilleri	آيات وأحاديث الأحكام في المعاملات المالية الإسلامية İslami Bankacılık İşlemlerinde Ahkâm Ayetleri ve Hadisleri
	التفسير Tefsir	العلاقات الدولية في الإسلام İslam'da Uluslararası İlişkiler	التأمين الإسلامي İslami Sigorta
	الحديث التحليلي	الفقه المقارن	الخدمات المصرفية الإسلامية

	Hadis Tahlili (İncelemeli Hadis)	Karşılaştırmalı Fıkıh	İslami Bankacılık Hizmetleri
	السيرة النبوية Siyer-i Nebi	المدخل إلى الفقه الإسلامي İslam Hukukuna Giriş	الشركات في الفقه الإسلامي İslam Hukukunda Şirketler
	تخريج الأحاديث ودراسة الأسانيد Hadis Tahrîci ve Sened Araştırması	المدخل إلى أصول الفقه الإسلامي Fıkıh Usulüne Giriş	تاريخ الفكر الاقتصادي الإسلامي İslam Ekonomisi Düşünce Tarihi
	سيرة الخلفاء الراشدين Hulefâ-i Râşidin'in Hayatı	علم أصول الفقه Fıkıh Usulü İlmi	قواعد فقهية في المعاملات المالية Mali İşlemlerde Fıkhi Kurallar
	عقيدة الأسماء والصفات Allah-u Teala'nın İsimleri ve Sıfatları	فقه الزكاة والحج İslam Hukukunda Zekât ve Hac	مبادئ الاقتصاد الإسلامي İslam Ekonomisi İlkeleri
	علوم الحديث Hadis İlimleri	فقه الطهارة والصلاة والصيام İslam Hukukunda Taharet Namaz ve Oruç	مناهج البحث في المعاملات المالية المعاصرة Güncel Mali İşlemlerde Araştırma ve Yöntemler
	علوم القرآن Kur'an İlimleri	فقه الكتاب والسنة İslam Hukukunda Kur'an ve Sünnet	
	مقارنة أديان Karşılaştırmalı Dinler Tarihi	مصادر الأحكام في أصول الفقه Fıkıh Usulünde Ahkâm Kaynakları	
	مناهج البحث في أصول الدين Temel İslam Bilimlerinde Araştırma Yöntem ve Tetkikleri	معاملات مالية معاصرة Güncel Mali Muameleler	
	مناهج المفسرين Tefsircilerin Yöntemleri		

1.3. Yüksek Lisans Programı

Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Yüksek lisans programına kaydolabilmek için öncelikle lisans programından yüz üzerinden en az 60 puan ortalaması olması gerekmektedir. Ayrıca Arapça ve İngilizce yeterlilik sınavına da girip başarılı olmak şartı vardır. Herhangi bir başarısız olma durumunda ise 6 ay süre ile üniversite içerisinde Arapça ve İngilizce kurs alarak dönem sonunda yapılacak sınavda yine öğrencinin başarılı bir şekilde sonuç alması gerekmektedir.

Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Yüksek Lisans programının amaç ve hedefleri ise aşağıdaki gibidir:

- Dinine sahip çıkan, vatanına ve milletine mensup çalışan âlimler yetiştirmek.
- Mezunların akademik, dini ve ahlaki açıdan nitelikli hale getirilmesi, onların İslam'ın mesajını etkili ve yetkin bir şekilde taşımalarını sağlamak, milletlerinin ve vatanlarının kalkınmasına katkıda bulunmalarını sağlamak.
- Şeriat bilimlerini, kökene ait olmayı ve çağa olan bağlantıyı birleştiren ve şeriat hukukunun amaçları, onun başlıca mezhepleri ve yerleşik ilkeleriyle tutarlı olacak şekilde öğretmek.
- Şeriat bilimlerinde eğitim performansını artırmaya çalışmak.
- İnsanları; İslam'a, kavramlarını açıklayarak, gerçeklerini açıklayarak, kendisine yöneltelen şüpheleri reddederek davet etmek.
- İslam'ın yüce mesajını dürüstlük ve samimiyetle taşıyabilecek nitelikli kadrolar hazırlayarak yerel Arap ve genel İslam toplumuna hizmet etmek
- Milleti bugününü, mirasıyla ve müreffeh İslam medeniyetiyle birleştirmek.
- Düşünce, sözde ve eylemde doğru İslam anlayışına bağlı kalarak erdemli değerler ve güzel ahlak geliştirmek.
- Reformu başarabilecek, zorluklarla ve engellerle yüzleşebilecek ve insanları Yüce Allah'a çağırma görevini yerine getirebilecek yetkin birer Müslüman genç hazırlamak.
- Mevzuatın temel amaçlarını anlayabilen, özgün eğitim müfredatını takip edebilen ve bunları öğrencilerin ruhuna aşılayabilen bir öğretmen nesli yetiştirmek.
- İslam'ın mesajını aktarabilecek, ilkelerini açıklayabilecek, kavramlarını açıklayabilecek ve hükümlerini açıklayabilecek vaiz, vaize ve vaiz neslini nitelendirmek.
- Ulusun, İslami kimliğini korumak ve kültürünü savunmak.

Ürdün Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis alanında yüksek lisans programından mezun olabilmek için 8 dersten başarı ile geçmek ve yüksek lisans tezini de başarı ile savunmak

gerekmektedir. Aşağıdaki tabloda yüksek lisans programının zorunlu ve seçmeli dersleri şöyledir (5 zorunlu, 3 seçmeli ders alınmalıdır):¹¹

Tablo 3: Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Yüksek Lisans Hadis Dersleri

Seçmeli dersler	Zorunlu dersler
السنة في الدراسات المعاصرة Muasır Araştırmalarda Sünnet	علوم الحديث Ulûmü'l Hadis
مقاصد الشريعة الإسلامية İslam Şeriatının Makasıdı	الحديث التحليلي Hadis Tahlili
آيات الاحكام Ahkam Ayetleri	علل الحديث İlelü'l Hadis
الإعجاز العلمي في الكتاب والسنة Kur'an-ı Kerim ve Sünnette İcaz İlmi	مناهج المحدثين Muhaddislerin Yöntemleri
الحديث الموضوعي Konulu Hadis	قواعد الحكم على الحديث Hadislere Hüküm Verme Kaideleri
رجال الحديث Ricalü'l Hadis	مختلف الحديث Muhtelifü'l Hadis
	قواعد البحث والتحقيق Araştırma Yöntem ve Teknikleri

¹¹ JU, The University of Jordan, Ürdün Üniversitesi, Şeriat Fakültesi, Doktora programı sayfası (Erişim 03.11.2024)

1.4. Doktora Programı

Ürdün Üniversitesi'nde Hadis alanında doktora programına başvuru yapabilmek için, üniversitedeki Yüksek Öğrenim fakültesinin (كلية الدراسات العليا) bazı alanlarda doktora için ilana çıkmış olması gerekmektedir ve öğrenciler doktora programına iki şekilde kaydolabilmek için başvurabilirler:

- Uluslararası öğrenci. (الدولي)
- Ebnâi'l Müslimin yani Müslüman ülkelerden gelen öğrenci (أبناء المسلمين) olacak şekilde kaydolunabilir. Doktora programına kaydolduktan sonra ise öğrenci eğer kendi alanında bir alt seviyeden yani yüksek lisanstan eksik ders aldıysa (örneğin öğrenci Tefsir alanında yüksek lisans yapmış ancak doktorada farklı bir alana başvuru yapıyor) doktora kaydolduktan sonra bölüm başkanının, öğrencinin not döküm belgesini incelemesi sonucunda gerek duyarsa bir, iki veya en fazla üç adet yüksek lisans dersi alması gerektiği öğrenciye bildirilir.

Ürdün Üniversitesinde Doktora programının eğitim süresi dört (4) yıldır. Dört yıl içerisinde öğrenci programı bitiremez ise her dönem üniversite rektörlüğünden yazılı talep ile uzatma alarak maksimum iki (2) yıl daha eğitim süresini uzatabilir. Ayrıca Hadis alanında doktora programında On iki (12) dersi başarılı bir şekilde geçtikten sonra, alan yeterlilik sınavı yazılı bir şekilde yapılır ve bu sınava da öğrencinin en fazla iki (2) kere girebilme hakkı vardır. Olası başarısızlık durumunda ise öğrencinin program ile ilişkisi kesilir, kaydı silinir, tez aşamasına geçemez ve mezun öğrenci olamaz.

Bu program hadis bilimi alanında uzmanlaşmış akademisyenlerin ilgi duyduğu hadis bilimleri çemberini genişletmektedir. Çalışma konuları; hadis kavramı, raviler ve rivayetleri hakkındaki hükümler, araştırma ve incelemeler, hadislerin sebepleri ve çeşitli raviler, hadis âlimlerinin metotları ve çağdaş çalışmalarda sünnet ile ilgili derinlemesine çalışmaları kapsamaktadır. Doktora programının amaç ve hedefleri de aşağıdaki gibidir;

- Hadis bilimi alanında uzmanlaşmış, bu alanda araştırma ve öğretim yapabilecek niteliklere sahip mezun öğrenciler yetiştirmek.
- Hadis ilmi öğrencilerine hizmet veren, bununla ilgili gelişmelere ve yeni müfredatlara ayak uyduran sağlıklı bir bilimsel ortam sağlamak.
- Hadis ilmini taşıyacak, geliştirecek ve öğretecek uzman bir nesil yetiştirmek.
- Sünnet ve Hadis ilimlerinde eğitim performansını yükseltmeye çalışmak.
- Nitelikli kadrolar hazırlayarak yerel, Arap ve İslam toplumuna hizmet etmek.

Doktora programından mezuniyet sonrası öğrenci, Ürdün Eğitim Bakanlığında, Ürdün İslami İşler (Diyanet işleri gibi) ve Evkaf (Vakıf İşleri) bakanlığında ya da Ürdün Kādî'l-kudât Dairesinde (Şer'i mahkemelerde hâkimlik) gibi birimlerde istihdam edebilir ve iş imkânı bulabilir.

Hedeflenen öğrenme çıktıları aşağıdaki öğretim stratejileri ve etkinlikleri aracılığıyla geliştirilir:

- Doktora dersleri
- Ders içerisindeki ilmi tartışmalar
- İlmi raporlar
- İlmi çalışmalar ve ödevler
- Doktora öğrencilerinin her derste sundukları ilmi ödev, araştırma ve makaleler

Tablo 4: Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Doktora Programındaki Hadis Dersleri

Zorunlu dersler		Seçmeli dersler	
دراسات في أصول الحديث	Hadis Usulü Araştırmaları	دراسات في المغازي والسير	Siyer ve Megâzî Araştırmaları
دراسات في علل الحديث	İlelül Hadis Araştırmaları	أحاديث الأحكام	Ahkam Hadisleri
الجرح والتعديل	Cerh ve Ta'dîl	التفسير بالمأثور	Rivayet Tefsiri
الأحاديث المنتقدة في الصحيحين	Sahihayn'de Eleştirilen Hadisler	المدارس الحديثية	Hadis Medreseleri
فقه الحديث	Fıkhü'l Hadis	الحديث والمدرسة العقلية	Hadis ve Akli Ekoller
دراسة نصية في كتب الحديث	Hadis kitaplarında metin araştırmaları	الحديث وعلومه لدى الفرق الإسلامية والمدرسة العقلية	İslami Fırkalar ve Akli Ekoller nezdinde Hadis ve İlimleri
دراسات في مناهج المحدثين	Muhaddislerin Yöntemleri Üzerine Araştırmalar	الناسخ والمنسوخ في الحديث	Hadiste Nâsih ve Mensuh
		التجديد في علوم السنة	Hadis İlimlerinde Tecdid
		نقد الحديث عند الأصوليين	Usulcüler nezdinde Hadis Tenkidi

Ürdün Üniversitesi doktora programı Hadis alanından mezun olmak için toplam 12 dersten başarı ile geçmek ayrıca alan yeterlilik sınavını da başarılı bir şekilde tamamlamak ve doktora tezini savunmak gerekmektedir.

2. Ürdün Üniversitesi Hadis Bölümü Tezler Kataloğu

Türkiye’de Ürdün ile ilgili yapılan çalışmalardan daha önce bahsetmiştik. Örnek verecek olursak Fikret Karapınar’ın “Ürdün Üniversitelerinde Hadis Alanında Yapılan Tezler” isimli makalesi 2002 yılında *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi’nde* yayınlanan çalışmasını örnek olarak söyleyebiliriz. Bu araştırmanın diğerlerinden farkı ise, Ürdün Üniversitesinde Hadis alanında 2010-2024 yılları arasında yazılan lisansüstü tezleri de bu bölümde zikretmek olacaktır.

Ayrıca çalışmamızda bahsedilecek tezlerin içeriği hakkında her bir teze ayrı ayrı bilgi vermek, okuyucuyu yorar ve çalışmanın kapsamını gereksiz yere uzatır. Bu nedenle, araştırmamızda bahsedilen yüksek lisans ve doktora tezlerinin içeriği hakkında ek bilgiler maalesef sunulamayacaktır. Yapılan çalışmalar eğer yayınlanmış ise yayın bilgileri dipnot ve kaynakça kısmında verilecektir.

2.1. Yüksek Lisans

Ürdün Üniversitesinde Hadis alanında tahkik ve konu merkezli lisansüstü tezler çalışıldığı gibi, bir hadis âlimi merkezli tezler de Ürdünlü ya da yabancı uyruklu öğrenciler tarafından yazılmış ve başarıyla savunulmuştur. Şöyle ki, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığının YLSY programı kapsamında, 1416 sayılı kanun kapsamında yurtdışında ecnebi memleketlere burslu öğrenci gönderilerek yurda geri döndüklerinde lisansüstü eğitim aldıkları alanda ve adına gönderildikleri kuruma dönerek üniversitelerde ya da resmi kurumlarda görev alan bursiyer öğrenciler de diğer ülkeler (Amerika, İngiltere, Kanada, Almanya, Hollanda, İtalya, Çin, Japonya, Malezya, Katar, Kuveyt, Fas, Mısır, Cezayir, Tunus, Pakistan vb.) olduğu gibi Ürdün’de de bakanlık bursu ile Hadis alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi alıp yazılan tezler de bu çalışmada zikredilecektir.¹²

2.1.1. Tahkik Çalışmaları

Ürdün Üniversitesi’nde 2010-2024 yılları arasında Hadis alanında yüksek lisansta yazılan tahkik (mahtut, el yazması üzerine yapılan) çalışmalarına örnek olarak aşağıdaki çalışmaları zikredebiliriz:

HUSEYİN, KANLI 1- حاشية سري الدين محمد الدروري المعروف بابن الصائغ على نزهة النظر لابن حجر: دراسة وتحقيق ، اسم المشرف رشيد، محمود أحمد، تاريخ النشر 2022. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) الجامعة.

¹² MEB, Millî Eğitim Bakanlığı, Yurtdışı ve Yükseköğrenim Genel Müdürlüğü, 2015 YLSY Başvuru Kılavuzu. (Erişim 16.10.2018)

İbnü's-Sâiğ olarak bilinen Sürî el-Dîn Muhammed İbrahim İbn el-Sâiğ el-Durûrî'nin İbn Hacer'in Nüzhetü'n Nazar'a Haşiyesi. Tahkik Çalışması. Hüseyin Kanlı, Danışman: Mahmud Ahmed Yakub Reşid. 2022. Yüksek Lisans tezi. Ürdün Üniversitesi.

2- إدراك الحقيقة في تخريج أحاديث الطريقة للإمام التاتار: دراسة، وتحقيق من بداية المخطوط إلى صفحة 52 "في الحسب والنسب. آيدن، فاطمة، اسم المشرف: القضاة، شرف محمود، تاريخ النشر 2022. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

İmam Tatar'ın Tariki ile Hadislerin Tahricinde Hakikat Anlayışı. El yazması eserin başından 52. Sayfaya kadar tahkik çalışması. Fatma Aydın, Danışman: Şeref Mahmud el-Kudât. 2022. Yüksek Lisans tezi. Ürdün Üniversitesi.

2.1.2. Konu Merkezli Çalışmalar

Ürdün Üniversitesi'nde 2010-2024 yılları arasında Hadis alanında yüksek lisansta yazılan konu merkezli çalışmalar için ise, üniversitedeki akademisyenler nezdinde konulu hadis üzerine akademik çalışmalar yapılması beklenmekte ve istenmektedir. Yüksek lisans aşamasındaki konu merkezli çalışmalar ise şunlardır:

3- منهج الإمام الدارقطني في تصحيح الروايات المختلفة في كتاب العلل. الخطيب، سارة راتب عباس. اسم المشرف العكائلة، سلطان سند، تاريخ النشر 2013. رسالة ماجستير في علوم الحديث النبوي الشريف .

İmam Dârekutnî'nin İlel Kitabında Farklı Rivayetleri Tashih Etme Metodolojisi. Sare Râtib Abbas el-Hatîb. Danışman: Sultan Sened el-Akâyle. 2013. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

4- الإصرار على المعصية أسبابه وعلاجه في ضوء السنة النبوية: دراسة موضوعية، سكمان، محمد أنس، اسم المشرف رشيد، محمود أحمد يعقوب، تاريخ النشر 2016، رسالة جامعية (ماجستير في الحديث)-الجامعة الأردنية.

Günahta Israrın Sebepleri ve Nebevi Sünnet Işığında Tedavisi. Muhammed Enes Sekman. Danışman: Mahmud Ahmed Yakub Reşîd. 2016. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.¹³

5- أثر عقيدة الإمامة في النقد الحديثي عند الشيعة الإثني عشرية. أوكتان، يوسف. اسم المشرف البناء، نهاء، تاريخ النشر 2016. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) —الجامعة.

İmamet Akidesinin On İki İmam Şiası'nda Hadis Tenkidine Etkisi. Yusuf Oktan. Danışman: Nema el-Bennâ. 2016. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

6- آداب المرافق العامة في ضوء السنة النبوية: دراسة موضوعية، الشلبي، أروى إبراهيم عوض. اسم المشرف رشيد، محمود، تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية .

¹³ Muhammet Enes Sekman, *El-Israru Ale'l-Ma'siyeti Esbâbuhu Ve 'Ilâcuhi Fi Dav'i's-Sünneti'n-Nebeviyyeti* (FECR, 2023).

Sünnet Işığında Kamu Ahlakı. Ervâ İbrahim İvaz eş-Şelebî. Danışman: Mahmud Ahmed Reşîd. 2017. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

7- الزيارة في ضوء السنة النبوية: دراسة موضوعية. كوينجو، عبد الله رجب. اسم المشرف الجوابرة، باسم فيصل. تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) الجامعة الأردنية.

H. Peygamber'in Sünneti Işığında Ziyaret. Abdullah Recep Koyuncu. Danışman: Basım Faysal el-Cevâbira. 2017. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.¹⁴

8- الضرائر في السنة النبوية: زوجات الرسول صلى الله عليه وسلم أنموذجاً: دراسة موضوعية. القاضي، دانية عناد محمد، اسم المشرف أبو صعيلىك، عبد ربه سلمان، تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Hadislerde Zevceler: Peygamber Efendimizin (SAV) Eşleri Örneği: Konulu Bir Araştırma. Dânya Muhammed el-Kâdî. Danışman: Abdu Rabbuh Ebu Suayleyk. 2017. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

9- المنهج النبوي في حفظ العقل. طحان، عبادة عبد الرحيم أحمد. اسم المشرف، القضاة، شرف محمود، تاريخ النشر 2018. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) الجامعة الأردنية.

Aklı Korumada H. Peygamberin Nebvî Yöntemi. Abdurrahim Ahmed Tahhân. Danışman: Şeref Mahmud el-Kudât. 2018. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

10- مصطلح "الحديث المشهور" عند المحدثين: دراسة تأصيلية، تطبيقية. الدرادكة، معتز موسى. اسم المشرف العبادي، زياد سليم، تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Muhaddislerde Meşhur Hadis. Mu'tez Musa ed-Derâdike. Danışman: Ziyad Selim el-Abbâdî. 2019. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

11- الهدى النبوي في الخصوصية الشخصية وأثرها في نماء الفرد والمجتمع. الزبن، محمد عبد الجبار، اسم المشرف عدوي، علاء الدين محمد، تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Kişisel Mahremiyette Nebvi Rehberlik ve Onun Birey ile Toplumun Gelişimindeki Etkisi. Muhammed Abdül Cebbar Zıbın. Danışman: Alâeddin Muhammed Adevi. 2019. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

12- السنة المنشئة للأحكام استقلالاً: دراسة حديثة تطبيقية. جاناقي، حفصة إدريس، اسم المشرف البناء، نهاء محمد، تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

¹⁴ Abdullah Recep Koyuncu, H. Peygamber'in Sünneti Işığında Ziyaret (Gümüşev Yayıncılık, 2022).

Bağımsız Hüküm Oluşturan Sünnet: Uygulamalı Hadis Araştırması. Hafsa İdris Çanakçı. Danışman: Nema Muhammed el-Bennâ. 2019. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

13- الأحاديث المشكلة المتعلقة بالحياة الآخرة: دراسة نقدية. كايا، مصطفى. اسم المشرف القضاة، شرف محمود، ٦ تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) الجامعة الأردنية.

Ahret Hayatı ile İlgili Hadisler. Mustafa Kaya. Danışman: Şeref Mahmud el-Kudât. 2020. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

14- المصنفات في أصول الحديث في تركيا في القرنين السابع عشر والثامن عشر الميلاديين: دراسة تحليلية تقويمية. بالابان، محمد سيد، اسم المشرف القضاة، شرف محمود، ٦ تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية

17. ve 18. Yüzyıllarda Türkiye’de Hadis Usulü Çalışmaları. M. Seyyid Balaban. Danışman: Şeref Mahmud el-Kudât. 2020. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.¹⁵

15- إعمال الفكر والروايات في شرح حديث إنما الأعمال بالنيات لإبراهيم بن حسن القرآني (ت1101هـ): دراسة وتحقيقا. عبد الحميد تشالشان، اسم المشرف الجوابرة، باسم فيصل، ٦ تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الاردنية

Ameller Niyetlere Göredir Hadisinin Rivayetleri ve Şerhi. Abdülhamit Çalışkan. Danışman: Basım Faysal el-Cevâbira. 2020. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

16- أثر الصلاة في تربية الإرادة: دراسة موضوعية في ضوء السنة النبوية. كنريكوك، مراد، اسم المشرف صاحب، "محمد عيد" محمود، ٦ تاريخ النشر 2021. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية .

İrade Eğitiminde Namazın Etkisi: Nebevi Sünnet ışığında nesnel çalışma. Murat Günerigök. Danışman: Muhammed İyd Mahmud Sâhib. 2021. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

17- الأحاديث المتقدمة على الصحيحين عند المعاصرين بدعوى مخالفة مقاصد الشريعة: دراسة نقدية. نبهان، آيات علي حسن، اسم المشرف عدوي، علاء الدين محمد، ٦ تاريخ النشر 2021. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية

Sahihayn’i, Şeriatın Gayelerine Aykırı Olduğu Gerekçesiyle Tenkit Eden Hadisler. Ali Hasan Nebhân. Danışman: Alâeddin Muhammed Ahmed Adevi. 2021. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

18- فقه الحديث من خلال كتاب اختلاف مالك والشافعي: دراسة تحليلية في بعض مسائل الصلاة. عنام، ياسر عبد الحميد. اسم المشرف ابو صعيلىك، عبد ربه سلمان، تاريخ النشر 2022. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) - الجامعة

¹⁵ المصنفات في أصول الحديث في تركيا في القرنين السابع عشر والثامن عشر الميلاديين (مكتبة الغانم للنشر والتوزيع، 2024) Muhammet Seyyit Balaban,

İmam Malik ve İmam Şafî'nin İhtilafları Üzerine Hadis Fıkhi: Namaz Konusundaki Bazı Meselelerin Analitik İncelenmesi. Yasir Abdülhamid Annam. Danışman: Abdu Rabbuh Ebu Suayleyk. 2022. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

2.1.3 Şahıs Merkezli Çalışmalar

Ürdün Üniversitesi'nde 2010-2024 yılları arasında Hadis alanında yüksek lisans seviyesinde yazılan şahıs (kişi) merkezli çalışmalar ise, üniversitedeki akademisyenler nezdinde bu tarz çalışmalar üzerinde çalışılması yine beklenmekte ve istenmektedir. Örnek verecek olursak falanca hadis aliminin falanca eserindeki yöntemi, metodu ya da falanca alimin hadis ilmindeki yeri ya da görüşleri gibi. Yüksek lisans aşamasındaki şahıs merkezli çalışmalar ise şunlardır:

19- أثر المذاهب الفقهية للمحدثين في نقد الحديث النبوي: الزيلعي أنموذجا. أبو قمر، منال نايف. اسم المشرف: الوريكات، عبد الكريم أحمد. تاريخ النشر 2011. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Hizmet Peygamber'in Hadislerini Eleştirmede Fıkıh Ekollerinin Etkisi: Zeylaî Örneğinde. Ebu Kamer Menâ Naif. Danışman: Abdülkerim Ahmed el-Vureykât. 2011. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

20- بناء الشخصية المتوازنة في السنة النبوية "أبو عرابي العدوان"، أمل محمد عبد اللطيف. اسم المشرف: البناء، نهاء محمد. تاريخ النشر 2012. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) -الجامعة الاردنية .

Nebevî Sünnette Dengeli Kişiliğin İnşası- "Ebu Urâbî el-Advân". Emel Muhammed Abdullatif. Danışman: Nema Muhammed el-Bennâ. 2012. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

21- زيادات المتون عند الإمام مسلم في صحيحه: دراسة تحليلية. الوادي، منال عمر محمد. اسم المشرف: القضاة، أمين محمد. تاريخ النشر 2015. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) الجامعة الأردنية.

İmam Müslim'in Sahih'indeki Metin Fazlalıkları. Menâ Ömer Muhammed el-Vadi. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2015. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

22- تعقبات ملا كوراني في الكوثر الجاري على الحافظ ابن حجر في فتح الباري: دراسة نقدية. كلش، سلمان. اسم المشرف: البناء، نهاء محمد. تاريخ النشر 2015. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية .

Molla Gürani'nin el-Kevser-i'l Cârî'de İbn-i Hacer'in Feth-ü'l Bari'sine Eleştirileri: Eleştirel Bir Çalışma" Selman Keleş. Danışman: Nema Muhammed el-Bennâ. 2015. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

23- التصنيف على الأبواب في صحيح البخاري: دراسة تحليلية نقدية. تابان، زيد. اسم المشرف: القضاة شرف. تاريخ النشر 2018. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Sahih-i Buhari'de Bab Başlıklarının Tasnifi. Zeyd Taban. Danışman: Şeref Mahmud el-Kudâ. 2018. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

24- محمد أنور شاه الكشميري ومنهجه في شرح سنن الترمذي في كتابه معارف السنن. آيديني، أحمد أمره. اسم المشرف القضاة، أمين محمد، تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Muhammed Enver Şah el-Keşmîrî ve eseri Maarif-i Sünen'de Sünen-i Tirmizî'yi Şerh Yöntemi. Ahmet Emre Aydın. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2019. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.¹⁶

25- ابن كمال باشا وجهوده في علوم الحديث: دراسة منهجية. أوجار، أمراء، اسم المشرف رشيد، محمود أحمد يعقوب، تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

İbn-i Kemal Paşa ve Hadis İlmindeki Yeri. Emrah Uçar. Danışman: Mahmud Ahmed Yakub Reşid. 2019. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

26- منهج الإمام المحدث محمد زكريا الكاندهلوي في كتابه أوجز المسالك إلى موطأ مالك. جلبلي، إسماعيل. اسم المشرف القضاة، أمين محمد. تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

İmam Muhaddis Muhammed Zekeriya el-Kandehlevî'nin 'Evcezü'l-Mesâlik ilâ Muvatta-i Mâlik' Adlı Kitabındaki Metodolojisi. İsmail Çelebi. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2019. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

27- نقولات الكعبي عن رواية الصحيحين في كتابه قبول الأخبار ومعرفة الرجال: دراسة تحليلية نقدية. يالينز، طلحة. اسم المشرف أبو صعيلىك، عبدربه سلمان، تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

El-Kâbi'nin Sahiheyin Ravilerindeki Nakilleri ve eseri Kabulü'l Ahbar. Talha Yalnız. Danışman: Abdu Rabbuh Ebu Suayleyk. 2020. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

28- ابن علان البكري ومنهجه في كتابه "دليل الفالحين لطرق رياض الصالحين". زيبك، جهان. اسم المشرف أبو صعيلىك، عبدربه سلمان، تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

İbni- Allân el-Bekri ve "Delîlü'l-Fâlihîn li-turuk Riyâzü's Sâlihîn" adlı kitabının metodolojisi. Cihan Zeybek. Danışman: Abdu Rabbuh Ebu Suayleyk. 2020. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

29- منهج أبي يعلى الخليلي في الجرح والتعديل في كتابه الإرشاد في معرفة علماء الحديث. أرديم، محمد أمين، اسم المشرف رشيد، محمود أحمد يعقوب، تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث) -الجامعة الأردنية.

¹⁶ Ahmet Emre Aydın, "Muhammed Enver Şah Keşmîrî ve 'Maarifü's-Sünen' adlı eserinde Sünen-i Tirmizî'yi şerh yöntemi (İlahiyat, 2024).

Ebu Ya'la el-Halîlî'nin 'El-İrşad' Adlı Kitabındaki Cerh ve Ta'dîl Metodolojisi. Muhammet Emin Erdim. Danışman: Mahmud Ahmed Yakub Reşid. 2020. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.¹⁷

30- ر. مارستون سبيت (R. Marston Speight) أعماله ومنهجه: دراسة نقدية. جنار، إسماعيل، اسم المشرف الفقيه، شفاء علي، تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) -الجامعة

R. Marston Speight'in Eserleri ve Metodolojisi. İsmail Çınar. Danışman: Şifa Ali el-Fakih. 2020. Yüksek lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

31- مختصرات مقدمة ابن الصلاح في علوم الحديث: دراسة تحليلية ونقدية. جهانكير، أحمد، اسم المشرف: الجوابرة، باسم فيصل، تاريخ النشر 2021. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) -الجامعة

Hadis ilminde İbn-i Salah'ın Mukaddime'sinin Özetleri. Ahmed Cihangir. Danışman: Basım Faysal el-Cevâbira. 2021. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

32- تعقبات ابن قطلوبغا والبقاعي على نزهة النظر لابن حجر: دراسة منطقية حديثية. المطيري، محمد الحميدي حمود، اسم المشرف عدوي، علاء الدين، تاريخ النشر 2021. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) -الجامعة الاردنية .

İbn-i Kutluboğa ve Bukai'nin İbn-i Hacer'in Nüzhetü'n Nazar adlı eserine eleştirileri. Muhammed el-Humeydî el-Matiri. Danışman: Alâeddin Muhammed Ahmed Adevi. 2021. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

33- الرد على شبهات علي الكوراني الشيعي في كتابه: الماء الجاري في غسل البخاري. أرجينورك، سردار أنوار. اسم المشرف: القضاة، أمين محمد، تاريخ النشر 2021. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريفة وعلومه)

Ali Al-Gürânî'nin "el-Kevşerü'l-cârî ilâ riyâzi eḥâdîsi'l-Buḥârî" eserinde Şia'ya reddiye. Serdar Enver Ercinörk. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2021. Yüksek Lisans Tezi Ürdün Üniversitesi.

34- منهج الإمام بدر الدين العيني في كتابه شرح سنن أبي داود. المؤلف SAFA، NAYIR. اسم المشرف العبادي، زياد سليم عيد، تاريخ النشر 2022. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) -الجامعة

İmam Bedreddin el-Aynî'nin 'Şerh Sünen-i Ebu Davud' Adlı Kitabındaki Metodolojisi. Safa Nayır. Danışman: Ziyad Selim el-Abbâdî. 2022. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

35- منهج ملا علي القاري في كتابه شرح الشفا للقاضي عياض Avcu، Yunus emre اسم المشرف القضاة، أمين محمد، تاريخ النشر 2023. رسالة جامعية (ماجستير في الحديث الشريف) الجامعة الاردنية .

¹⁷ Muhammet Emin Erdim, *Menhecü Ebî Ya'la el-Halîlî fî'l-Cerh ve't-Ta'dîl fî Kitâbihi'l-İrşâd fî Ma'rifeti Ulemâi'l-Hadîs* (FECD, 2022).

Molla Ali el-Kârî'nin Kâdi İyâz'ın 'eş-Şifâ' eserini Şerh Metodolojisi. Yunus Emre Avcu. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2023. Yüksek Lisans Tezi. Ürdün Üniversitesi.

2.2. Doktora Tezleri

Ürdün Üniversitesi'nde 2010-2024 yılları arasında Hadis alanında doktora aşamasında yazılan çalışmalar için ise, üniversitedeki akademisyenler nezdinde aşağıda da zikrettiğimiz gibi konu ve şahıs merkezli çalışmalar üzerinde çalışılması beklenmekte ve istenmektedir. Doktora aşamasındaki çalışmalar ise şunlardır:

2.2.1. Konu Merkezli Çalışmalar

36- الموضوعية في منهج النقد عند المحدثين. أبو ليل، محمد عبد الملك عوض. اسم المشرف: القضاة، أمين محمد. تاريخ النشر 2010. رسالة جامعية (دكتوراه).

Muhaddislerin Eleştiri Metodunda Nesnellik. Ebu Leyl, Muhammed Abdülmelik Ayâd. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2010. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

37- منهج البخاري في مرويّات كتاب المغازي في صحيحه. العوامرة، نهاد محمد حسين. اسم المشرف القضاة، أمين. تاريخ النشر 2012. رسالة جامعية (الدكتوراه في الحديث النبوي الشريف).

Buhari'nin Sahihindeki Megâzî rivayetlerindeki Yöntemi. Nihad Muhammed Hüseyin el-Avâmira. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2012. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

38- دعوى اشتغال الصحيحين على إسرائيليات: (دراسة نقدية) مريان، مناف توفيق سليمان. اسم المشرف القضاة، أمين. تاريخ النشر 2012. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف).

Sahihayn'de İsrailiyat İçerdiği İddiası Üzerine. Münif Tefk Süleyman Meryân. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2012. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

39- الأحاديث المنتقدة في الصحيحين الخاصة بالمرأة: دراسة نقدية. بلوج، قاسم (قول بيك) محمد. اسم المشرف القضاة، شرف محمود. تاريخ النشر 2012. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف) الجامعة الاردنية .

Sahihayn'de Kadın ile ilgili eleştirilen hadisler. Kasım Muhammed Beluc. Danışman: Şeref Mahmud el-Kudât. 2012. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

40- موازنة بين الإمامين أبي حاتم (277 هـ.) وأبي زرعة (264 هـ.) الرازيين من خلال كتاب العلل لابن أبي حاتم الرازي (327 هـ.) يوسف، مراد شحادة شكيب اسم المشرف العكايلة، سلطان سند، تاريخ النشر 2012. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف)

Ebu Hatim Razi ve Ebu Zür'a Razi'nin İlel Kitabı Karşılaştırması. Murad Şekib Yusuf. Danışman: Sultan el-Akâyile. 2012. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

- 41- أصول فقه الحديث عند المحدثين. جيطان، محمد راغب راشد. اسم المشرف: القضاة، شرف محمود، تاريخ النشر 2013. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف وعلومه)
- Hadisçilerde Fıkhu'l Hadis Usulü. Muhammed Râgıb Raşid Ceytan. Danışman: Şeref Mahmud el-Kudât. 2013. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.
- 42- مرويات الإمامة عند الشيعة الاثني عشرية: دراسة نقدية. الدبوس، حمود نايف محمد. اسم المشرف القضاة، أمين محمد، تاريخ النشر 2014. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) الجامعة الأردنية.
- 12 imam Şia'sında İmamet Rivayetleri. Naif Muhammed el-Debbus. Danışman: Emin Muhammed el-Kudat. 2014. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.
- 43- أحاديث الجن والسحر والعين المنتقدة في الصحيحين: دراسة نقدية. الكساسبة، فيصل مفضي عثمان. اسم المشرف الجوابرة، باسم. تاريخ النشر 2015. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف) - الجامعة الاردنية.
- Buhari ve Müslim'in Sahihlerindeki Cin, Sihir ve Göz ile İlgili Eleştirilen Hadisler. Faysal Müftî Osman el-Kesâsibe. Danışman: Basım Faysal el-Cevâbira. 2015. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.
- 44- أسس المدرسة العقلية في التعامل مع السنة النبوية: دراسة تحليلية نقدية. المهيني، يوسف عبد الرحيم. اسم المشرف: القضاة، شرف، تاريخ النشر 2016. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف)
- Sünnet ile Teamülde Akıl Ekolünün Temelleri. Yusuf Abdurrahim el-Müheyne. Danışman Şeref Mahmud el-Kudât. 2016. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.
- 45- السنة النبوية في فكر مدرسة إسلامية المعرفة. عواد، فايدة إبراهيم حافظ. اسم المشرف، الجوابرة، باسم فيصل، تاريخ النشر 2016. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) - الجامعة الأردنية .
- İslami ilim düşüncesinde Hz. Peygamber'in Sünneti. Fâide İbrahim Hafız Avvâd. Danışman: Basım Faysal el-Cevâbira. 2016. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.
- 46- أهل الحديث في الأردن ومروياتهم من عصر الصحابة إلى نهاية القرن الخامس. صبري، هيثم عبد الغفور. اسم المشرف الوريكات، عبد الكريم أحمد، تاريخ النشر 2016. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي وعلومه).
- Sahabe Döneminden Beşinci Asrın Sonlarına Kadar Ürdün'de Ehl-i Hadis ve Rivayetleri. Heysem Abdülgafor Sabri. Danışman: Abdülkerim Ahmed el-Vureykât. 2016. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.
- 47- الأحاديث المنتقدة في الصحيحين بدعوى أنها من الأساطير والخرافات: (دراسة نقدية) البستنجي، نعيم محمد أحمد اسم المشرف أبو صعيلىك، عبد ربه سلمان، تاريخ النشر 2016. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف) - الجامعة

Sahiheyn'de Efsane ve Efsane Olduğu Gerekçesiyle Tenkit Edilen Hadisler, Naim Muhammed Ahmed Bostancı, Danışman: Abdu Rabbuh Ebu Suayleyk, 2016, Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

48- جمع روايات الحديث الواحد وأثره في فهم الحديث ودفع الشبهات. الأزهرى، عبد السلام الهادي. اسم المشرف القضية، أمين محمد، تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف) -الجامعة الاردنية.

Ahad Hadis Rivayetlerinin Cem'i, Hadislerin Anlaşılmasındaki Etkisi ve Şüphelerin Giderilmesi. Abdüsselam Hadi el-Ezherî. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2017. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

49- الناسخ والمنسوخ: دراسة حداثية تأصيلية في الكتب الستة. حمد، آلاء نايف علي بني. اسم المشرف القضية، أمين محمد. تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف وعلومه).

Hadis Kitaplarında Nasih ve Mensuh. Ala Naif Ali Hamd. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2017. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

50- تطور فهم متن الحديث عند العلماء من خلال شروح صحيح البخاري. العدوان، أمل محمد أبو عرابي. اسم المشرف القضية، أمين محمد، تاريخ النشر 2018. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Alimlerin Sahih-i Buhari Şerhleri Aracılığıyla Hadis Metnini Anlama Gelişimi. Emel Muhammed el-Advân. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2018. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

51- التكرار في صحيح البخاري وآثاره النقدية الحديثية. شحادة، دعاء موسى يوسف، اسم المشرف القضية أمين. تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Sahih-i Buhari'deki Tekrarlar ve Bu Tekrarların Modern Eleştirilere Etkisi. Dua Musa Yusuf Şahâde. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2019. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

52- رد الشبهات عن الأحاديث النبوية من خلال القرآن الكريم،، صلاح علي عبد السلام. اسم المشرف الصاحب، "محمد عيد" محمود، تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Hız. Peygamberin Hadisleri Hakkındaki Şüphelerin Kur'an-ı Kerim ile Reddi. Salah Ali Abdüsselam. Danışman: Muhammed İyid Mahmud Sâhib. 2019. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

53- المنهج النبوي في بناء قيمة الاحترام وآثاره: دراسة موضوعية. الرعود، بلقيس محمد سليمان. اسم المشرف أبو صعيلىك، عبد ربه، تاريخ النشر 2019. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) -الجامعة الأردنية.

İhtiram-Saygıyı İnşa Etmede Hz. Peygamberin Yöntemi. Belkis Muhammed Süleyman Raud. Danışman: Abdu Rabbuh Ebu Suayleyk. 2019. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

54- الاستخراج وتطبيقه عند المحدثين: المستخرجات على صحيح البخاري أنموذجاً. كلش، سلمان، اسم المشرف الصاحب، "محمد عيد" محمود، ٦ تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) - الجامعة الأردنية.

İstihraç ve Hadisçilerde Tatbiki. Sahih-i Buhari Örneğinde Müstahrecler. Selman Keleş. Danışman: Muhammed Iyd Sâhib. 2020. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.¹⁸

55- الحكم على الراوي من خلال مروياته. السنين، خالد محمد سليمان، اسم المشرف البناء، نماء محمد إسحق، ٦ تاريخ النشر 2020 رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف وعلومه) .

Ravinin Rivayetleriyle Hükümü. Halid Muhammed Süleyman el-Süneyn. Danışman: Nema Muhammed İshak el-Bennâ. 2020. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

56- منهجية الانتقاء عند الإمام البخاري في الجامع الصحيح: كتاب الاعتصام بالكتاب والسنة. ألكان، أحمد، اسم المشرف الوريكات، عبد الكريم أحمد، ٦ تاريخ النشر 2021. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) - الجامعة الأردنية .

Cami-ü's Sahih'te İmam Buhari'nin Hadisleri Seçme Metodolojisi. Ahmet Alkan. Danışman: Abdülkerim Ahmed el-Vureykât. 2021. Doktora tezi Ürdün Üniversitesi.

57- طرق تحمل الحديث والأداء تطوره وأثره في الراوي والمروي وأخطاء الرواة فيه: دراسة نقدية. سكمان، محمد أنس، اسم المشرف رشيد، محمود أحمد، ٦ تاريخ النشر 2022. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف) الجامعة

Hadis Tahammül ve Eda Yolları, Gelişimi, Râvi Üzerindeki Tesiri ve Râvilerin Hataları. Muhammed Enes Sekman. Danışman: Mahmud Ahmed Reşid. 2022. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.¹⁹

2.2.2 Şahıs Merkezli Çalışmalar

58- آراء محمد الطاهر بن عاشور في الحديث النبوي وعلومه. المناسيه، سعد أمين محمد. اسم المشرف العكايلة، سلطان. تاريخ النشر 2010. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) - الجامعة الأردنية.

Muhammed Tahir İbn-i Aşur'un Hadis İlmindeki Görüşleri. Sa'd Emin Muhammed el Menasiye. Danışman: Sultan el-Akâyile. 2010. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

59- رواية أبي ذر الهروي للجامع الصحيح للإمام البخاري: دراسة تحليلية مقارنة. الفقيه، شفاء علي حسن. اسم المشرف القضاة، أمين محمد، ٦ تاريخ النشر 2011. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) - الجامعة الأردنية.

Ebu Zer el-Heravi'nin İmam el-Buhari'nin el-Cami' üs-Sahih Rivayeti- Karşılaştırmalı analitik çalışma. Şifa Ali Hasan el-Fakih. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2011. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

¹⁸ Selman Keleş, *el-İstihraç ve Tatbikuhû inde'l-Muhaddisîn* (Ankara: FECR, 2022).

¹⁹ Muhamet Enes Sekman, *Hadis Alma (Tahammül) ve Aktarma (Eda) Yöntemleri* (Gümüüşev Yayınları, 2023).

60- منهج الإمام علي بن المديني في إعلال الحديث. ثلجي، نضال إبراهيم ذيب. اسم المشرف العكايلة، سلطان سند، تاريخ النشر 2011. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف) الجامعة الاردنية .

İmam Ali b. El-Medini'nin İ'lal-il Hadis Metodolojisi. İbrahim Zeyb Selci. Danışman: Sultan el-Akâyile. 2011. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

61- تصحيح الطبري للأحاديث في كتابه تهذيب الآثار: دراسة نقدية مقارنة. أنس، محمد هاشم غالب أحمد اسم المشرف العكايلة، سلطان سند، تاريخ النشر 2015. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف) -جامعة الاردنية .

Taberi'nin Tehzib-ü'l Asar Kitabındaki Hadislerin Tashihi. Muhammed Haşim Galib Enes. Danışman: Sultan el-Akâyile. 2015. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

62- رسالة أبي داود إلى أهل مكة في وصف سننه: دراسة نقدية تطبيقية. الشيايب، شادي محسن عواد. اسم المشرف القضاة، أمين محمد، تاريخ النشر 2016. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) -الجامعة الأردنية.

Ebu Davud'un Mekke ehline Sünen 'ini Anlatan Mesajı. Şadi Muhsin Avvâd. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2016. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

63- مرويات محمد بن عجلان المعلّة بالاختلاف عليه في كتاب العلل للدارقطني: دراسة نقدية، اللهيبي، أحمد نيسان مشعان. اسم المشرف: العبادي، زياد سليم. تاريخ النشر 2016. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف) -الجامعة الأردنية.

Muhammed bin Aclan'ın, Darekutni'nin El-İlel Adlı Kitabında, Kendisi Hakkında İhtilafı Rivayetleri. Ahmed Muşan el-Lüheybi. Danışman: Ziyad Selim el-Abbâdî. 2016. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

64- مقاصد البخاري في رواية الأحاديث في غير مظانها: (دراسة تطبيقية على الصحيح) ، الصادي، عماد محمد فؤاد محمد، اسم المشرف صاحب، محمد عيد، تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية (دكتوراه في تخصص الحديث النبوي الشريف).

Buhari'nin Hadis Rivayetindeki Maksatları. Muhammed Fuad Muhammed es-Samadi. Danışman: Muhammed İyd Sahib. 2017. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

65- مرويات الإمام مالك بن أنس وأصحابه المعلّة بالوهم: دراسة حديثة نقدية من خلال كتاب العلل للدارقطني. السلطان، محمد مصطفى عودة. اسم المشرف القضاة، أمين محمد سلمان، تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية دكتوراه في الحديث النبوي الشريف وعلومه.

İmam Malik b. Enes'in Rivayetleri ve Vehim ile İletlenen Ashabı. "Dârekutnî'nin 'Kitab el-İlel' Adlı Eserini Eleştirel Bir İnceleme" Muhammed Mustafa Avdet Selman. Danışman: Emin Muhammed el-Kudât. 2017. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

66- جهود علماء نيسابور في الحديث وعلومه في القرون الثلاثة الأولى. جاسم، اياد علاء جاسم. اسم المشرف الصاحب، "محمد عيد" محمود، تاريخ النشر 2017. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث النبوي الشريف)

İlk Üç Asırda Nîsâbur Alimlerinin Hadis İlmindeki Yeri. Ala Casım Casım. Danışman: Muhammed İyd Mahmud Sâhib. 2017. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

67- منهج الشيخ محمد الخضر الشنقيطي في كتاب كوثر المعاني الدراري وإضافاته العلمية على الحافظ ابن حجر في كتابه فتح الباري. السيوف، عماد الدين عبد الجليل علي. اسم المشرف العبادي، زياد سليم، تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف وعلومه).

Şeyh Muhammed El-Hızır El-Şankiti'nin 'Kevserü'l-Me'ânî ed-Dirârî Adlı Eserindeki Metodolojisi ve Feth-ü'l Bari Adlı Kitabında el-Hafız İbn Hacer'e Bilimsel Eklemeleri. İmadü'd Din Abdül Celil Es-Seyuf. Danışman: Ziyad Selim el-Abbâdî. 2020. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

68- كتاب المدخل إلى الصحيح لأبي عبد الله الحاكم النيسابوري: دراسة تحليلية. العمري، محمد أحمد. اسم المشرف الجوابرة، باسم فيصل، تاريخ النشر 2020. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريف وعلومه)

Ebu Abdullah el-Hâkim el-Nisaburi'nin Sahih'e Giriş kitabı: Analitik Bir Çalışma. Muhammed Ahmed el-Ömerî. Danışman: Basım Faysal el-Cevâbira. 2020. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

69- الآثار الواردة في تراجم صحيح البخاري: (دراسة تحليلية) من كتاب بدء الوحي إلى نهاية أبواب ما جاء في السهو. القضاة، مهتد سالم، اسم المشرف الصاحب، محمد عيد محمود، تاريخ النشر 2021. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث) - الجامعة الأردنية .

Sahih-i Buhari'nin Tercümelerinde Yer Alan Etkiler. Vahyin Başlangıcı Bölümünden Sehih Hakkında Gelen Rivayetlere Kadar. Muhennet Salim el-Kudâ. Danışman: Muhammed İyd Mahmud Sâhib. 2021. Doktora Tezi Ürdün Üniversitesi.

70- منهج محمد بن الحسن الشيباني في كتابه الحجة على أهل المدينة: دراسة حديثة. ستويلا، محمد، اسم المشرف الجوابرة، باسم فيصل، تاريخ النشر 2022. رسالة جامعية (الدكتوراه في الحديث الشريف) الجامعة

Muhammed bin Hasan eş-Şeybânî'nin 'el-Hüccetü alâ Ehl-i'l-Medîne' Adlı Kitabındaki Metodolojisi: Hadis İncelemesi. Muhammed Sıtoyla. Danışman: Basım Faysal el-Cevâbira. 2022. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

71- الكليات عند المحدثين: كليات الإمام أحمد أنموذجاً: دراسة تأصيلية تطبيقية. محمد، يوسف حسني محمود، اسم المشرف العبادي، زياد سليم، تاريخ النشر 2022. رسالة جامعية (دكتوراه في الحديث الشريفة) - الجامعة

Hadisçilerin Külliyyatı. İmam Ahmed bin Hanbel'in Külliyyatı. Yusuf Hüsnî Mahmud Muhammed. Danışman: Ziyad Selim el-Abbâdî. 2022. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

72- تعقبات الامام الخطيب البغدادي على البخاري في كتابه الموضح. أمراه أوجار. اسم المشرف: نداء البنا. تاريخ النشر 2023. رسالة جامعية دكتوراه في الحديث الجامعة الأردنية

Hatip el-Bağdadi'nin İmam Buhari'ye Eleştirileri, el-Mudih kitabı özelinde. Emrah Uçar. Danışman: Nema Muhammed el-Bennâ. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.²⁰

73- ابن علان المكى وجهوده فى الحديث الشريف وعلومه. أحمد أمره آيدنلى. اسم المشرف: علاء الدين محمد أحمد عدوي. تاريخ النشر 2024. رسالة جامعية دكتوراه فى الحديث فى الجامعة الأردنية.

İbn Allân el-Mekkî ve Hadis ilmindeki Yeri. Ahmet Emre Aydın. Danışman: Alâüddîn Muhammed Ahmet Adevi. Doktora Tezi. Ürdün Üniversitesi.

Sonuç

Ürdün sınırları içerisinde köklü ve kaliteli üniversiteler arasında belki de ilk sırada Ürdün Üniversitesi gelmekte ve Arap ülkeleri arasında Arapça dili ile lisansüstü eğitim yüksek lisans, doktora eğitimi ve araştırma yapmak isteyen ilim talebeleri için gidilecek ülkelerin başında ise yine kanaatimizce Ürdün gelmektedir. Ürdün Üniversitesi'ndeki eğitim dilinin İngilizce ve Arapça olması tercih sebebi olarak öğrenciler nezdinde de ilgi çekici olabilir. Ürdün Üniversitesi, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitim programlarında Hadis Anabilim Dalında, Buhari ve Müslim ile ilgili tartışmalı konular, Hadis alanında konulu hadis (Hadislerde kabir azabı gibi), Hadisçilerin yöntem ve metotları, İlel ilmi (İlel-ü'l-Hadis), Hadislerdeki ihtilaflı konular (Muhtelif-ü'l--Hadis) gibi konular da hem lisansüstü dersler hem de tez konuları sunularak tez yazılabilmektedir. Nasîrüddin el- Elbani ve Şuayb Arnavut gibi modern hadis âlimleri ile başlayan hadis alanındaki tahkik çalışmalarının, Hadis alanına katkısı sürmekte ve hadis öğrencilerinin gayretleri ile tahkik çalışmaları gerek üniversitede yüksek lisans ve doktora tezleri olsun gerekse üniversite dışında tahkik çalışması ve kitap basımları olarak hadis alanına katkısı devam etmektedir. Ayrıca Ürdün'ün başkenti olan Amman'da ve diğer şehirlerinde de Ürdün Âlimler Birliği (رابطة علماء الأردن) ve Hadis Cemiyeti gibi dernek ve kurumlarda da Hadis ve Hadis Usulü dersleri verilmeye devam edilmektedir.

Bu çalışmamızda ise, yukarıda da bahsettiğimiz gibi Ürdün Üniversitesi'nin Hadis eğitimi ve program içeriğiyle ilgili akademik çalışma ihtiyacı ortaya çıktığından ve böyle bir çalışma çıkarma gereği duyulduğundan bahsetmiştik. Daha önce Türkiye'de "Ürdün'de ve Ürdün Üniversitelerinde Hadis Öğretimi" başlıklı bir makale ele alınmış ve makalenin giriş kısmında da zikrettiği gibi Ürdün'de başka bir üniversite olan Yermük Üniversitesi'nde ortaöğretim ve lise ders kitaplarında Hadis öğretimi konusu üzerine çalışma ortaya konulmuştur. Bu çalışmamızda ise, öncelikle Ürdün Üniversitesi'nin, Şeriat Fakültesinin kuruluş süreci ve daha sonra da fakültede lisans, yüksek lisans ve doktora programlarındaki dersler, Hadis alanında alınabilecek dersler ve ders içerikleri hakkında bilgiler, çalışmanın ikinci kısmında ise Ürdün Üniversitesi'nde 2010-2024 yılları arasında Hadis alanında

²⁰ Emrah Uçar, *El Hafız Hâtib El Bağdadi'nin İmam Buhari'nin Et Târihul Kebir Kitabına Yönelik Eleştirileri* (Konya: Kitap Dünyası, 2023).

yazılmış yüksek lisans, doktora tezlerin isimleri ve araştırmacılar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca araştırmamızda bahsi geçen lisansüstü tez konuları, ülkemizdeki İlahiyat fakültesi öğrencileri, ulusal ve uluslararası Hadis araştırmacıları için, çalışılması muhtemel konularına da ışık tutabilecek, onlara yeni ufuklar açabilecek eserlerdir. Gayret bizden, Muvaffakiyet Allah-u Teala'dandır.

Extended Abstract

The University of Jordan (الجامعة الأردنية) is a university located in Amman, the capital of Jordan. Established in 1962, it is the largest and oldest higher education institution in Jordan and one of the most prestigious universities in the Arab world and the Middle East. The University of Jordan, founded in 1962 in the capital Amman, comprises 24 faculties and 94 departments offering over 250 academic programs. It provides undergraduate and postgraduate programs. The university offers 78 undergraduate programs, 109 master's programs, and 34 doctoral programs, totaling 143 postgraduate programs. There are 31 universities in Jordan, including 10 public and 21 private universities. Some of these include the University of Jordan, Yarmouk University, Al al-Bayt University, Mutah University, the International Islamic Science University, Jerash University, Zarqa University, and Philadelphia University.

The Faculty of Shari'a (Theology) at the University of Jordan joined the university in the 1970-1971 academic year, and in 1977, the Department of Islamic Jurisprudence (Fiqh) emerged independently under the Department of Uṣūl al-Dīn (Fundamental Islamic Studies). The department comprises the Department of Fundamental Islamic Studies, the Department of Fiqh and Fiqh Principles, and the Department of Islamic Banking. As of 2024, there are 14 academicians in the Department of Ḥadīth at the University of Jordan. To graduate from the master's program in the Faculty of Theology at the University of Jordan, students must successfully complete eight courses and defend their master's thesis. The required courses include: Uḥūl al-Ḥadīth, Ḥadīth Analysis, 'Ilal al-Ḥadīth, Methodologies of Ḥadīth Scholars, Principles of Judging Ḥadīth, and Research Methods and Techniques. The compulsory courses at the doctoral level are: Research in Ḥadīth Methodology, Research in 'Ilal al-Ḥadīth, Criticism and Authentication, Criticized Ḥadīths in Ṣaḥīḥayn, Fiqh al-Ḥadīth, Textual Research in Ḥadīth Books, and Research on the Methodologies of Ḥadīth Scholars. Elective courses include: Aḥkām Ḥadīth, Ḥadīth and Rational Schools, Ḥadīth and Its Sciences in the View of Islamic Sects and Rational Schools, Abrogation in Ḥadīth, Renewal in Ḥadīth Sciences, and Research in Sīra and al-Maghāzī.

In our article, we will discuss studies related to Jordan. For instance, Fikret Karapinar's article "Theses in the Field of Ḥadīth in Jordanian Universities," published in 2002 in the Journal of the Institute of Social Sciences at Selcuk University, can be cited as an example. The difference in this research compared to others is that it will also mention postgraduate theses written in the field of Ḥadīth at the University of Jordan between 2010 and 2024. Additionally, providing detailed information about the content of each thesis mentioned in our study would be tedious for the reader and unnecessarily extend the scope of the study. Therefore, supplementary information about the

content of the mentioned master's and doctoral theses will unfortunately not be provided. If the studies are published, publication information will be provided in the footnotes and bibliography.

At the University of Jordan, postgraduate theses are conducted in the field of Ḥadīth on topics such as verification and subject-centered research; there also theses centered on a specific Ḥadīth scholar, written and defended successfully by Jordanian or international students. For instance, as part of the YLSY program by the Ministry of National Education of the Republic of Turkey, students are sent abroad to foreign countries for postgraduate education under Law No. 1416, and upon their return, they work at universities or official institutions in the field in which they received their education. Theses written by scholarship students who received master's and doctoral education in the field of Ḥadīth in Jordan with ministry scholarships, similar to other countries (the USA, UK, Canada, Germany, Netherlands, Italy, China, Japan, Malaysia, Qatar, Kuwait, Morocco, Egypt, Algeria, Tunisia, Pakistan, etc.), will also be mentioned in this study.

For the topic-centered studies written in the field of Ḥadīth at the master's level at the University of Jordan between 2010 and 2024, it is expected and desired by the academicians at the university that works in this style, such as thematic Ḥadīth studies, be conducted. For example, the method, methodology in a specific work of a certain Ḥadīth scholar, or the place or views of a certain scholar in Ḥadīth science, etc.

Among the well-established and quality universities within the borders of Jordan, the University of Jordan perhaps ranks first, and Jordan is considered one of the top countries to study postgraduate education, master's, and doctoral studies, and research in Arabic among Arab countries. The fact that the University of Jordan provides education in both English and Arabic can also be attractive to students. In the postgraduate programs at the University of Jordan, in the Department of Ḥadīth, topics such as controversial issues related to al-Bukhārī and Muslim, thematic Ḥadīth (such as the punishment of the grave in Ḥadīth), methodologies of Ḥadīth scholars, 'Ilal science ('Ilal al-Ḥadīth), conflicting issues in Ḥadīth (Mukhtalif al-Ḥadīth) can be studied, both as postgraduate courses and thesis topics.

The verification studies in the field of Ḥadīth, which started with modern Ḥadīth scholars such as Nasir al-Din al-Albani and Shu'ayb al-Arna'ut, continue to contribute to the field of Ḥadīth with the efforts of Ḥadīth students, both in master's and doctoral theses at the university and as verification studies and book publications outside the university. Additionally, in the capital Amman and other cities of Jordan, Ḥadīth and Ḥadīth Methodology courses are also provided by associations and institutions such as the Jordanian Scholars Association (رابطة علماء الأردن) and the Ḥadīth Society.

Previously, an article titled "Ḥadīth Teaching in Jordan and Jordanian Universities" was discussed in Turkey, and as mentioned in the introduction of the article, a study on the teaching of Ḥadīth in secondary and high school textbooks at another university in Jordan, Yarmouk University, was also presented. In this research, initially, information about the establishment process of the Faculty of Shari'a at the University of Jordan and then the courses, courses that can be taken in the field of Ḥadīth, and course contents in undergraduate, master's, and doctoral programs were provided. In the second part of the study, information about the names of the master's and doctoral theses written in the field of Ḥadīth at the University of Jordan between 2010 and 2024 and the researchers was attempted to be given. Additionally, the postgraduate thesis topics mentioned in our research are works that can shed light on potential study topics for theology students in our country, as well as national and international Ḥadīth researchers, opening new horizons for them. The effort is ours, the success is from Allah, the Almighty.

ملخص موسع

الجامعة الأردنية هي جامعة تقع في العاصمة الأردنية عمان. تأسست الجامعة عام 1962، وتعد أكبر وأقدم مؤسسة للتعليم العالي في الأردن، كما تعتبر واحدة من أعرق الجامعات في العالم العربي والشرق الأوسط. وتتألف من 24 كلية و94 قسمًا، تقدم أكثر من 250 برنامجًا أكاديميًا. تقدم جامعة الأردنية برامج البكالوريوس والدراسات العليا. تضم الجامعة 78 برنامجًا للبكالوريوس، و109 برنامجًا للماستير، و34 برنامجًا للدكتوراه، بمجموع 143 برنامجًا للدراسات العليا. يوجد في الأردن 31 جامعة، منها 10 جامعات حكومية و21 جامعة خاصة. بعض هذه الجامعات تشمل: جامعة الأردنية، جامعة اليرموك، جامعة آل البيت، جامعة مؤتة، الجامعة الإسلامية العالمية، جامعة جرش، جامعة الزرقاء، وجامعة فيلادلفيا.

انضمت كلية الشريعة إلى الجامعة الأردنية في العام الدراسي 1970-1971، وفي عام 1977، ظهرت قسم الفقه الإسلامي مستقلاً تحت قسم أصول الدين (الدراسات الإسلامية الأساسية). يتألف القسم من قسم الدراسات الإسلامية الأساسية، قسم الفقه وأصول الفقه، وقسم المصارف الإسلامية.

اعتبارًا من عام 2024، يوجد 14 أكاديميًا في قسم الحديث بجامعة الأردنية. للتخرج من برنامج الماجستير في كلية الشريعة بها، يجب على الطلاب اجتياز ثماني مواد بنجاح وتتم المناقشة عن رسالة الماجستير بنجاح. تشمل المواد المطلوبة: علوم الحديث، الحديث التحليلي، علل الحديث، مناهج المحدثين، قواعد الحكم على الأحاديث، وقواعد البحث والتحقيق. تشمل المواد الإجبارية في مرحلة الدكتوراه: دراسات في أصول الحديث، ودراسات في علل الحديث، الجرح والتعديل، الأحاديث المنتقدة في الصحيحين، فقه الحديث، البحث النصي في كتب الحديث، ودراسات مناهج المحدثين. تشمل المواد الاختيارية: الأحاديث الاحكام، الحديث والمدارس العقلية، الحديث وعلومه في نظر الفرق الإسلامية والمدارس العقلية، الناسخ والمنسوخ في الحديث، التجديد في علوم السنة، ودراسات في السيرة والمغازي.

سبق لنا أن ذكرنا الدراسات التي أجريت في تركيا المتعلقة بالأردن. على سبيل المثال، يمكن ذكر مقال فكرت قرايبنار "الأطروحات في مجال الحديث في الجامعات الأردنية"، الذي نشر عام 2002 في مجلة معهد العلوم الاجتماعية بجامعة سلجوق، كمثال. يتمثل الاختلاف في هذا البحث عن غيره في أنه سيذكر أيضًا الأطروحات العليا المكتوبة في مجال الحديث بجامعة الأردنية بين عامي 2010 و2024.

بالإضافة إلى ذلك، فإن تقديم معلومات مفصلة عن محتوى كل أطروحة مذكورة في دراستنا سيتعب القارئ ويمدد نطاق الدراسة بشكل غير ضروري. لذلك، لن يتم تقديم معلومات إضافية عن محتوى أطروحات الماجستير والدكتوراه المذكورة. إذا كانت الدراسات منشورة، فستُقدم معلومات النشر في الحواشي والمراجع.

في جامعة الأردنية، يتم إجراء أطروحات في مجال الحديث حول موضوعات مثل التحقيق المخطوطات والأبحاث الموضوعية، وكذلك الأطروحات المركزية حول علماء حديث معينين، التي كتبها ونجح في الدفاع عنها الطلاب الأردنيون أو الدوليون. على سبيل المثال، كجزء من برنامج YLSY من وزارة التعليم الوطني في الجمهورية التركية، يتم إرسال الطلاب إلى الخارج لتلقي التعليم العالي في ظل القانون رقم 1416، وبعد عودتهم، يعملون في الجامعات أو المؤسسات الرسمية في المجال الذي تلقوا فيه تعليمهم. يتم ذكر الأطروحات التي كتبها طلاب المنح الدراسية الذين تلقوا تعليم الماجستير والدكتوراه في مجال الحديث في الأردن بمنح وزارية، مثلما هو الحال في دول أخرى (الولايات المتحدة الأمريكية، المملكة المتحدة، كندا، ألمانيا، هولندا، إيطاليا، الصين، اليابان، ماليزيا، قطر، الكويت، المغرب، مصر، الجزائر، تونس، باكستان، إلخ)، في هذه الدراسة.

بالنسبة للأبحاث المركزية الموضوعية المكتوبة في مجال الحديث في الماجستير بجامعة الأردنية بين عامي 2010 و2024، من المتوقع والمطلوب من الأكاديميين في الجامعة أن يتم إجراء الأعمال في هذا النمط، مثل دراسات الحديث الموضوعي.

أما بالنسبة للأبحاث المركزية الشخصية المكتوبة في مجال الحديث في الماجستير بجامعة، من المتوقع والمطلوب من الأكاديميين في الجامعة أن يتم إجراء الأعمال في هذا النمط. على سبيل المثال، منهج عالم الحديث في فلان، أو مكانته أو آراء عالم فلان في علم الحديث، إلخ. من بين الجامعات العريقة والجيدة داخل حدود الأردن، ربما تحتل

جامعة الأردنية المركز الأول، وتعتبر الأردن واحدة من أهم الدول للدراسة العليا، الماجستير، الدكتوراه، والبحث باللغة العربية بين الدول العربية. إن حقيقة أن جامعة الأردنية تقدم التعليم باللغتين الإنجليزية والعربية يمكن أن تكون أيضًا جذابة للطلاب. في برامج الدراسات العليا، في قسم الحديث، يمكن دراسة موضوعات مثل القضايا المثيرة للجدل المتعلقة بالبخاري ومسلم، الحديث الموضوعي (مثل عذاب القبر في الأحاديث)، مناهج علماء الحديث، علم العلل (علل الحديث)، القضايا المختلف فيها في الأحاديث (مختلف الحديث)، سواء كدورات دراسات عليا أو كمواضيع أطروحات.

تستمر الدراسات التحقيقية في مجال الحديث، التي بدأت مع المحدثين مثل ناصر الدين الألباني وشعيب الأرناؤوط، في المساهمة في مجال الحديث بجهود طلاب الحديث، سواء في أطروحات الماجستير والدكتوراه في الجامعة أو كدراسات تحقيقية ونشر الكتب خارج الجامعة. بالإضافة إلى ذلك، في العاصمة عمان ومدن أخرى في الأردن، يتم تقديم دروس في الحديث وأصول الحديث من قبل جمعيات ومؤسسات مثل رابطة علماء الأردن وجمعية الحديث. في هذه الدراسة، كما ذكرنا أعلاه، نشأت الحاجة الأكاديمية لإجراء دراسة حول تعليم الحديث ومحتوى البرنامج في جامعة الأردن، وتم الشعور بالحاجة إلى إنتاج مثل هذه الدراسة. سابقًا، نوقش مقال بعنوان "تدريس الحديث في الأردن وفي الجامعات الأردنية"، وكما ذكر في مقدمة الدراسة، تم تقديم دراسة حول تدريس الحديث في كتب التعليم الثانوي في جامعة اليرموك. في هذا البحث، تم في البداية تقديم معلومات حول عملية تأسيس كلية الشريعة في جامعة الأردنية ثم الدورات التي يمكن دراستها في مجال الحديث، ومحتويات الدورات في برامج البكالوريوس، الماجستير، والدكتوراه. في الجزء الثاني من الدراسة، تمت محاولة تقديم معلومات حول أسماء الرسائل والأطروحات المكتوبة في مجال الحديث في جامعة الأردنية بين عامي 2010 و2024 والباحثين. بالإضافة إلى ذلك، فإن مواضيع الأطروحات المذكورة في بحثنا هي أعمال يمكن أن تلقي الضوء على موضوعات الدراسة المحتملة لطلاب كلية الإلهيات في بلدنا، وكذلك الباحثين الوطنيين والدوليين في الحديث، وفتح آفاق جديدة لهم. الجهد منا، والتوفيق من الله العلي العظيم.

الكلمات المفتاحية: الحديث، مرحلة البكالوريوس، مرحلة الماجستير، مرحلة الدكتوراه، الجامعة الأردنية.

Kaynaklar / References

- Aydar, Hidayet. "Ürdün Üniversitelerinde Tefsir Alanında Yapılan Çalışmalar". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (2003), 15-59.
- Aydın, Yusuf. *Ürdün'de Yükseköğretimde Din Eğitimi*, Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Aydınlı, Ahmet Emre. "محمد أنور شاه الكشميري ومنهجه في شرح سنن الترمذي في "معارف السنن" Muhammed Enver Şah Keşmîrî ve 'Maarîfû's-Sünen' adlı eserinde Sünen-i Tirmizi'yi Şerh Yöntemi. *İlahiyat Yayınları*, 2024.
- Balaban, Muhammet Seyyit. المصنفات في أصول الحديث في تركيا في القرنين السابع عشر والثامن عشر الميلاديين. عمان: مكتبة الغانم للنشر والتوزيع, 2024.
- Bostancı, Ahmet. "Ürdün Üniversitelerinde Yabancılar Arapça Öğretimi". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8, (2003), 53-97.
- Erdim, Muhammet Emin. *Menhecü Ebî Ya'lâ el-Halîlî fî'l-Cerh ve't-Ta'dîl fî Kitâbihi'l-İrşâd fî Ma'rifeti Ulemâi'l-Hadîs*. FECR, 2022.
- Göktaş, Vahit. "Ürdün Üniversitesi Kütüphanesinde Tasavvuf İlgili Bulunan Tezler". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 15, (2005), 335-349.
- JU, The University of Jordan, Faculty of Engineering. (Erişim 07.08.2024)
- JU, The University of Jordan, Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi Ana sayfası. (Erişim 17.06.2023)
- JU, The University of Jordan, Ürdün Üniversitesi, Şeriat Fakültesi, Doktora programı sayfası (Erişim 03.11.2024)
- Keleş, Selman. *el-İstihârâ ve Tatbîkühû inde'l-Muhaddisîn*. Ankara: FECR, 2022.
- Keleş, Selman. "Ürdün'de Son Dönem Hadis Çalışmaları". *Modern Dönemde Hadis ve Babanzade Ahmed Naim, İbrahim Özcoşar vd., İstanbul: Divan Kitap*, 2022.
- Kesgin, Salih. "İlahiyat Fakültelerinde Hadis Eğitiminin Dünü, Bugünü ve Yarını: Tespit ve Teklifler", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, (2016), 9-45.
- Koyuncu, Abdullah Recep. *Hiz. Peygamber'in Sünneti Işığında Ziyaret*. Gümüşev Yayıncılık, 2022.
- MEB, Millî Eğitim Bakanlığı, Yurtdışı ve Yükseköğrenim Genel Müdürlüğü, 2015 YLSY Başvuru Kılavuzu. (Erişim 16.10.2018)
- MOHE, The Hashemite Kingdom of Jordan, Ministry of Higher Education & Scientific, Ürdün Yüksek Öğrenim Bakanlığı, (Ürdün'de yüksek öğrenim süreci, 2015) 12. (Erişim 26.10.2024)
- Nazlıgöl, Habil. "Ürdün'de ve Ürdün Üniversitelerinde Hadis Öğretimi". *Bilimname: Düşünce Platformu*, 21, (Şubat 2011), 223-236.
- RWWU, Ranking Web of World Universities, (Erişim 19.10.2023)
- Sekman, Muhammet Enes. *Hadis Alma (Tahammül) ve Aktarma (Eda) Yöntemleri*. Gümüşev Yayınları, 2023.
- Sekman, Muhammet Enes. *el-İsraru Ale'l-Ma'siyeti Esbâbuhu ve 'Îlâcuhu fî Dav'i's-Sünneti'n-Nebeviyyeti*. FECR, 2023.
- Thalgi, Mohammed., "Ürdün'ün Örgün Eğitiminde Din Öğretimi". *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4/11, (Haziran 2006), 102.
- Uçar, Emrah. *el Hafız Hatip el Bağdadi'nin İmam Buhari'nin et-Tarihul Kebir Kitabına Yönelik Eleştirileri*. Konya: Kitap Dünyası, 2023.